

10 СНЕЖНЯ 1948 ГОДА Генеральная Ассамблея
Организации Объединенных Наций зацвердзіла і
абвясціла Усеагульную дэкларацыю правоў
чалавека, поўны тэкст якой прыведзены на гэтых
старонках. Прыняўшы гэта рашэнне гістарычнага
значэння, Ассамблея звярнулася з заклікам да ўсіх
дзяржаў-членаў Організацыі абнародаваць тэкст
Дэкларацыі і зрабіць усё магчымае для «яе
распаўсюджвання, абвясчэння і растлумачэння,
галоўным чынам у школах і іншых навучальных
установах, без адрознення, якое заснавана на
палітычным статусе краін або тэрыторый».

УСЕАГУЛЬНАЯ ДЭКЛАРАЦЫЯ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА

ПРЭАМБУЛА

Прымаючы пад увагу, што прызнанне годнасці, якая
ўласціва ўсім членам чалавечай сям'і, і роўных і
неад'емных правоў іх з'яўляецца асновай свабоды,
справядлівасці і ўсеагульнага міру; і

прымаючы пад увагу, што грэбаванне і пагарда да
правоў чалавека прывялі да варварскіх актаў, якія
абураюць сумленне чалавецтва, і што стварэнне
такога свету, у якім людзі будуць мець свабоду
слова і перакананняў і будуць свабодныя ад страху
і галечы, абвешчана як высокае імкненне людзей; і

прымаючы пад увагу, што неабходна, каб правы
чалавека ахоўваліся ўладай закону з мэтай
забеспячэння таго, каб чалавек не быў вымушаны
ўжываць, у якасці апошняга сродку, паўстання
супроць тыраніі і прыгнечання; і

прымаючы пад увагу, што неабходна садзейнічаць
развіццю дружалюбных адносін паміж народамі; і

прымаючы пад увагу, што народы Аб'яднаных Нацый
пацвердзілі ў Статуце сваю веру ў асноўныя правы
чалавека, у годнасць і каштоўнасць чалавечай
асобы і ў раўнапраўе мужчын і жанчын і вырашылі
садзейнічаць сацыяльнаму прагрэсу і паляпшэнню
ўмоў жыцця пры большай свабодзе; і

прымаючы пад увагу, што дзяржавы-члены
абавязаліся садзейнічаць, у супрацоўніцтве з
Організацыяй Аб'яднаных Нацый, усеагульнай
павазе і захаванню правоў чалавека і асноўных
свабод; і

прымаючы пад увагу, што ўсеагульнае разуменне
характару гэтых правоў і свабод мае велізарнае
значэнне для поўнага выканання гэтага

а б а в я з а ц е л ь с т в а :

ГЕНЕРАЛЬНАЯ АСАМБЛЕЯ

а б в я ш ч а е

гэту Усеагульную дэкларацыю правоў чалавека ў якасці задачы, да выканання якой павінны імкнуцца ўсе народы і ўсе дзяржавы з тым, каб кожны чалавек і кожны орган грамадства, увесь час маючы на ўвазе гэту Дэкларацыю, імкнуліся шляхам асветы і адукацыі садзейнічаць павазе гэтых правоў і свабод і забеспячэнню, шляхам нацыянальных і міжнародных прагрэсіўных мерапрыемстваў, усеагульнага і эфектыўнага прызнання і ажыццяўлення іх як сярод народаў дзяржаў-членаў Арганізацыі, так і сярод народаў тэрыторый, што знаходзяцца пад іх юрысдыкцыяй.

Артыкул 1.

Усе людзі нараджаюцца свабоднымі і роўнымі ў сваёй годнасці і правах. Яны надзелены розумам і сумленнем і павінны ставіцца адзін да аднаго ў духу брацтва.

Артыкул 2.

Кожны чалавек павінен валодаць усімі правамі і ўсімі свабодамі, што абвешчаны гэтай Дэкларацыяй, без якога б там ні было адрознення, як напрыклад у адносінах расы, колеру скуры, полу, мовы, рэлігіі, палітычных або іншых перакананняў, нацыянальнага або сацыяльнага паходжання, маёмаснага, саслоўнага або іншага становішча.

Апрача таго, не павінна рабіцца ніякага адрознення на аснове палітычнага, прававога або міжнароднага статусу краіны або тэрыторыі, да якой чалавек належыць, незалежна ад таго, ці з'яўляецца гэта тэрыторыя незалежнай, падапечнай, несамакіравальнай, або як-небудзь інакш абмежаванай у сваім суверэнітэце.

Артыкул 3.

Кожны чалавек мае права на жыццё, на свабоду і на асабістую недатыкальнасць.

Артыкул 4.

Ніхто не павінен утрымлівацца ў рабстве або ў паднявольным стане; рабства і гандаль рабамі забараняюцца ва ўсіх іх выглядрах.

Артыкул 5.

Ні над ким не повинні учиняцца катаванні або жорсткія, бесчалавечныя або ўніжаючыя яго годнасць абыходжанне і пакаранне.

Артыкул 6.

Кожны чалавек, дзе б ён ні знаходзіўся, мае права на прызнанне яго права суб'ектнасці.

Артыкул 7.

Усе людзі роўныя перад законам і маюць права, без усякага адрознення, на роўную абарону закону. Усе людзі маюць права на роўную ахову ад якой бы там ні было дыскрымінацыі, што парушае гэту Дэкларацыю, і ад якога б там ні было падбухторвання да такой дыскрымінацыі.

Артыкул 8.

Кожны чалавек мае права на эфектыўнае аднаўленне ў правах кампетэнтнымі нацыянальнымі судамі ў выпадках парушэння яго асноўных правоў, якія дадзены яму канстытуцыяй або законам.

Артыкул 9.

Ні над ким не павінны учиняцца самавольны арышт, затрыманне або выгнанне.

Артыкул 10.

Кожны чалавек, для вызначэння яго правоў і абавязкаў і для ўстанаўлення абгрунтаванасці прад'яўленага яму крымінальнага абвінавачання, мае права, на падставе поўнай роўнасці, на тое, каб яго справа была разгледжана публічна і з захаваннем усіх патрабаванняў справядлівасці незалежным і непрадузятым судом.

Артыкул 11.

Кожны чалавек, які абвінавачваецца ў злачынстве, мае права лічыцца невінаватым да таго часу, пакуль яго вінаватасць не будзе ўстаноўлена законным парадкам шляхам публічнага судовага разбору, пры якім яму забяспечваюцца ўсе магчымасці для абароны.

Ніхто не можа быць асуджаны за злачынства на падставе ўчынення якога - небудзь дзеяння або забяздзеянне, якія ў час іх учынення не з'яўляліся злачынствам па нацыянальных законах або па міжнароднаму праву. Не можа таксама накладацца пакаранне больш цяжкае, чым тое, якое магло быць ужыта ў той час, калі злачынства было зроблена.

А р т ы к у л 12.

Ні над кiм не павiнны ўчыняцца самавольнае ўмяшанне ў яго асабiстае i сямейнае жыццё, самавольны замах на недатыкальнасць яго жылля, тайну яго карэспандэнцыi або на яго гонар i рэпутацыю. Кожны чалавек мае права на абарону закону ад такога ўмяшання або такіх замахў.

А р т ы к у л 13.

Кожны чалавек мае права свабодна перамяшчацца i выбіраць сабе месца пражывання ў межах кожнай дзяржавы.

Кожны чалавек мае права пакiдаць любую краiну, уключаючы сваю ўласную, i вяртацца ў сваю краiну.

А р т ы к у л 14.

Кожны чалавек мае права шукаць прыстанішча ад праследавання ў iншых краiнах i карыстацца гэтым прыстанішчам.

Гэта права не можа быць выкарыстана ў выпадку праследавання, сапраўды заснаванага на ўчыненні непалітычнага злачынства, або дзеяння, што супярэчыць мэтам i прынцыпам Арганiзацыi Аб'яднаных Нацый.

А р т ы к у л 15.

Кожны чалавек мае права на грамадзянства.

Нiхто не можа быць самавольна пазбаўлены свайго грамадзянства або права змяніць сваё грамадзянства.

А р т ы к у л 16.

Мужчыны i жанчыны, якія дасягнулі паўналецця, маюць права без усякіх абмежаванняў, незалежна ад расы, нацыянальнасці або рэлігiі, браць шлюб i засноўваць сям'ю. Яны карыстаюцца аднолькавымі правамі ў адносінах узяцця шлюбу, у час знаходжання ў шлюбе i ў час яго скасавання.

Шлюб можа быць заключаны толькі пры свабоднай i поўнай згодзе абодвух бакоў, што бяруць шлюб.

Сям'я з'яўляецца натуральнай i асноўнай ячэйкай грамадства i мае права на абарону з боку грамадства i дзяржавы.

А р т ы к у л 17.

Кожны чалавек мае права валодаць маёмасцю як аднаасобна, так і сумесна з іншымі.

Ніхто не павінен быць самавольна пазбаўлены сваёй маёмасці.

Артыкул 18.

Кожны чалавек мае права на свабоду думкі, сумлення і рэлігій; гэта права ўключае свабоду мяняць сваю рэлігію або пераканні і свабоду спавядаць сваю рэлігію або перакананні як аднаасобна, так і разам з іншымі, публічным або прыватным парадкам у вучэнні, богаслужэнні і выкананні рэлігійных і рытуальных абрадаў.

Артыкул 19.

Кожны чалавек мае права на свабоду перакананняў і на свабоднае выражэнне іх; гэта права ўключае свабоду бесперашкодна прытрымлівацца сваіх перакананняў і свабоду шукаць, атрымліваць і распаўсюджваць інфармацыю і ідэі любымі сродкамі і незалежна ад дзяржаўных граніц.

Артыкул 20.

Кожны чалавек мае права на свабоду мірных сходаў і асацыяцыі.

Ніхто не павінен прымушацца ўступаць у якую-небудзь асацыяцыю.

Артыкул 21.

Кожны чалавек мае права прымаць удзел у кіраванні сваёй краінай непасрэдна або пры дапамозе свабодна выбраных прадстаўнікоў.

Кожны чалавек мае права роўнага доступу да дзяржаўнай службы ў сваёй краіне.

Воля народа павінна быць асновай улады ўрада; гэта воля павінна знаходзіць сабе выяўленне ў перыядычных і нефальсіфікаваных выбарах, якія павінны праводзіцца пры ўсеагульным і роўным выбарчым праве, шляхам тайнага галасавання або пры дапамозе іншых раўназначных форм, што забяспечваюць свабоду галасавання.

Артыкул 22.

Кожны чалавек, як член грамадства, мае права на сацыяльнае забеспячэнне і на ажыццяўленне неабходных для падтрымання яго годнасці і для свабоднага развіцця яго асобы правоў у

э канамічнай, сацыяльнай і культурнай галінах пры дапамозе нацыянальных намаганняў і міжнароднага супрацоўніцтва і ў адпаведнасці са структурай і рэсурсамі кожнай дзяржавы.

Артыкул 23.

Кожны чалавек мае права на працу, на свабодны выбар работы, на справядлівыя і добрыя ўмовы працы і на ахову ад беспрацоўя.

Кожны чалавек, без якой-небудзь дыскрымінацыі, мае права на роўную аплату за роўную працу.

Кожны, хто працуе, мае права на справядлівую і здавальняючую ўзнагароду, якая забяспечвае вартасць чалавека існавання для яго самога і яго сям'і, і дапаўняецца, пры неабходнасці, іншымі сродкамі сацыяльнага забеспячэння.

Кожны чалавек мае права ствараць прафесіянальныя саюзы і ўступаць у прафесіянальныя саюзы для аховы сваіх інтарэсаў.

Артыкул 24.

Кожны чалавек мае права на адпачынак і вольны час, уключаючы права на разумнае абмежаванне рабочага дня і на перыядычны водпуск, які аплатаваецца.

Артыкул 25.

Кожны чалавек мае права на такія жыццёвы ўзровень, уключаючы харч, адзенне, жыллё, медыцынскі догляд і неабходнае сацыяльнае абслугоўванне, які неабходны для падтрымання здароўя і дабрабыту яго самога і яго сям'і, і права на забеспячэнне на выпадак беспрацоўя, хваробы, інваліднасці, удоўства, надыходу старасці або іншага выпадку страты сродкаў да існавання па незалежачых ад яго акалічнасцях.

Мацярынства і дзяцінства даюць права на асобую апеку і дапамогу. Усе дзеці, якія нарадзіліся ў шлюбе або па-за шлюбам, павінны карыстацца аднолькавай сацыяльнай абаронай.

Артыкул 26.

Кожны чалавек мае права на адукацыю. Адукацыя павінна быць бясплатнай па меншай меры ў тым, што датычыць пачатковай і агульнай адукацыі. Пачатковая адукацыя павінна быць абавязковай. Тэхнічная і прафесіянальная адукацыя павінна быць агульнадаступнай і вышэйшая адукацыя павінна

быць аднолькава даступнай для ўсіх на падставе
здольнасцей кожнага.

Адукацыя павінна быць накіравана да поўнага
развіцця чалавечай асобы і да павелічэння павягі
да правоў чалавека і асноўных свабод. Адукацыя
павінна садзейнічаць узаемаразуменню, цярпімасці
і дружбе паміж усімі народамі, расавымі або
рэлігійнымі групамі, і павінна садзейнічаць
дзеянасці Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па
падтрыманню міру.

Бацькі маюць права прыярытэту ў выбары віду
адукацыі для сваіх малалетніх дзяцей.

Артыкул 27.

Кожны чалавек мае права свабодна ўдзельнічаць у
культурным жыцці грамадства, цешыцца
мастацтвам, удзельнічаць у навуковым прагрэсе і
карыстацца яго дабротамі.

Кожны чалавек мае права на ахову яго маральных і
матэрыяльных інтарэсаў, што з'яўляюцца вынікам
навуковых, літаратурных або мастацкіх прац,
аўтарам якіх ён з'яўляецца.

Артыкул 28.

Кожны чалавек мае права на сацыяльны і
міжнародны парадак, пры якім правы і свабоды, што
выкладзены ў гэтай Дэкларацыі, могуць быць
цалкам ажыццёўлены.

Артыкул 29.

Кожны чалавек мае абавязкі перад грамадствам, у
якім толькі і магчыма свабоднае і поўнае развіццё
яго асобы.

Пры ажыццяўленні сваіх правоў і свабод кожны
чалавек павінен спазнаць толькі такія
абмежаванні, якія ўстаноўлены законам выключна з
мэтамі забеспячэння належнага прызнання і павягі
правоў і свабод другіх і задавальнення
справядлівых патрабаванняў маралі, грамадскага
парадку і агульнага дабрабыту ў дэмакратычным
грамадстве.

Ажыццяўленне гэтых правоў і свабод ні ў якім разе
не павінна супярэчыць мэтам і прынцыпам
Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Артыкул 30.

Нішто ў гэтай Дэкларацыі не можа быць

В и т л у м а ч а н а , я к п р а д а с т а ў л е н н е я к о й - н е б у д з ь
д з я р ж а в е , г р у п е а с о б а б о а с о б н ы м л ю д з я м п р а в а
з а й м а ц ц а я к о й - н е б у д з ь д з е й н а с ц ю а б о ў ч ы н я ц ь
д з е я н н і , н а к і р а в а н ы я д а з н і ш ч э н н я п р а в о ў і с в а б о д ,
ш т о в ы к л а д з е н ы ў г э т а й Д э к л а р а ц ы і .